

OBSAH :

DŔCHODKOVÝ SYSTÉM:

Do sveta pracujúcich – kapitalistov pomocou dôchodkovej reformy José Piñera

OSUDOVÉ OSMIČKY:

Prážská jar – demokracia na komunistický spôsob Tomáš Ferenčák

ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA:

Pravica a ochrana životného prostredia Radovan Kazda

GLOSA:

Ficov potemkinovský sociálny štát Ivan Kuhn

DO SVETA PRACUJÚCICH – KAPITALISTOV POMOCOU DŔCHODKOVEJ REFORMY José Piñera

Celosvetová kríza dôchodkov vytvorila príležitosť dať do rúk pracujúcim kapitál bez nutnosti prísť k vyvlastňovaniu alebo násilným revolúciám. Vo väčšine krajín boli pracujúci nútení platiť 10 až 30 percent zo svojich miezd do štátom spravovaných dôchodkových systémov. Premena týchto sociálnych odvodov na príspevky na osobný dôchodkový účet, ktorý v plnom rozsahu vlastní pracujúci, môže predznamenať nový model: svet pracujúcich – kapitalistov.

Karl Marx mal pravdu, keď tvrdil, že ak by pracujúci mohli na trhu predávať iba svoju prácu, mnohí z nich by sa cítili v spoločnosti odcudzení. Veľmi sa však mylil, keď veril, že kolektívne vlastníctvo majetku by im dalo pocit istoty a vlády nad ich vlastnými životmi. Oslobodenie pracujúcich si vyžaduje dať im prístup k osobnému vlastníctvu kapitálu v rámci slobodnej trhovej ekonomiky.

Toto bola moja hlavná vízia, keď som sa v roku 1980 ako minister práce a sociálneho zabezpečenia v Čile snažil o nahradenie štátom spravovaného systému priebežného financovania dôchodkov systémom osobných dôchodkových účtov. Po 28 rokoch úspešného fungovania táto revolúcia znamenala nielen zvýšenie dôchodkov, ale zmenila i tvár Čile. Dnes má súkromný dôchodkový systém 8 miliónov účastníkov a spravuje 110 miliárd USD (80% hrubého národného produktu). Tieto zdroje pomohli financovať takmer každú významnú investičnú aktivitu v krajine, znížili nezamestnanosť a podporili aj vyšší ekonomický rast.

Dôchodková revolúcia v Čile tiež viedla k radikálnemu prerozdeleniu vplyvu v štáte v prospech občianskej spoločnosti. Tým, že sa pracujúci stali samostatnými vlastníkmi podstatnej časti kapitálu v krajine, sa vytvorila politická a kultúrna atmosféra, ktorá je žičlivejšia slobodnému trhu, demokracii a slobodnej spoločnosti.

Na začiatku deväťdesiatych rokov niekoľko ďalších latinskoamerických krajín nasledovalo príklad Čile a dnes 76 miliónov

pracujúcich v 10 krajinách regiónu vlastní finančné zdroje na svojich dôchodkových účtoch.

Na konci deväťdesiatych rokov Maďarsko a Poľsko v rámci prechodu od systému centrálne riadenej ekonomiky k slobodnému trhu umožnili pracujúcim využiť sociálne odvody na vytvorenie si vlastných dôchodkových účtov. Tak ako v Latinskej Amerike, aj tu príklad priekopníkov viedol k ich nasledovaniu ďalšími v regióne. Medzi nimi sú dnes Slovensko, Rumunsko, Bulharsko, Rusko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Kazachstan, Chorvátsko, Macedónsko, Ukrajina i Kosovo. K reformnému klubu sa dnes pripojilo 14 krajín zo strednej a východnej Európy a 42 miliónov pracujúcich v týchto krajinách má osobné dôchodkové účty.

Tým, že sa pracujúci stali vlastníkmi kapitálu, sa vytvorila atmosféra, ktorá je žičlivejšia slobodnému trhu, demokracii a slobodnej spoločnosti.

Hoci svetová dôchodková revolúcia sa sústredila na Latinskú Ameriku a strednú a východnú Európu, zasiahla aj Veľkú Britániu, Austráliu, Hongkong, Švédsko a Nigériu. Dnes má 30 krajín národné dôchodkové systémy zahŕňajúce aj osobné dôchodkové účty.

Doterajšia neochota politických elít na západe európskeho kontinentu spustiť štruktúrálne dôchodkovú reformu je v silnom kontraste voči väčšine susedov na východe. Ak bude pokračovať táto politická paralýza, tak jej dôsledky budú katastrofálne. Dôchodková kríza v tomto regióne je snáď najvýraznejšia spomedzi bloku vyspelých krajín. Obyvateľstvo Európy starne a jeho počty klesajú. Tento trend, ktorý by sa dal dokonale predvídať, je zvládnuť, sa

tak môže zmeniť na katastrofu. Situácia je však osobitne ťažká na kontinente, kde je hlboko zakorenená kultúra sociálneho štátu.

Kolektivistický dôchodkový systém vytvorený kancelárom Otto von Bismarckom v 19. storočí zničil zásadnú väzbu medzi úsilím a odmenou, t. j. medzi príspevkami a nárokmi na dávky. Tým sa začalo to, čo francúzsky ekonóm Frédéric Bastiat nazval „zákonné plienenie“. A vytvorením systému financovania závislého od miery pôrodnosti a strednej dĺžky života sa misky váh naklonili na nesprávnu stranu európskeho demografického megatrendu 21. storočia, ktorým je starnutie populácie a pokles jej počtu.

Riešenie tkvie v smerovaní k príspevkovo definovaným a plne kapitalizačným dôchodkovým systémom, ktoré sú založené na osobných dôchodkových účtoch. To nie je reforma, ktorú je možné zdiskreditovať jej označením za „ľavicovú“, „centristickú“ alebo „pravcovú“. Spája osobnú zodpovednosť so solidaritou. Využíva trhové sily v prospech pracujúcich a spoločnosti. Má významnú úlohu pre súkromný sektor a kľúčovú úlohu pre štát.

Táto reforma má mimoriadne dodatočné prínosy, lebo je zrejme, že svet by bol lepším miestom pre život, ak by každý pracujúci bol aj vlastníkom kapitálu. Pracujúci by mohli mať prínos z dlhodobého zhodnocovania aktív, ich záujmy by boli bližšie k záujmu tých, ktorí riadia a spravujú tieto aktíva a mohli by zvýšiť hodnotu svojich vlastníckych práv, podporiť politiku slobodného trhu a vlády zákona. Predovšetkým, vo svete pracujúcich – kapitalistov, by občania našli nový rozmer slobody a dôstojnosti pre svoj vlastný život.

Autor je zakladateľ a prezident Medzinárodného centra pre dôchodkovú reformu, www.pensionreform.org. Dňa 11. septembra 2008 bude prednášať v Bratislave ako hosť KI v rámci cyklu prednášok CEQLS. Viac informácií o prednáške nájdete na stránke KI.

PRAŽSKÁ JAR – DEMOKRACIA NA KOMUNISTICKÝ SPÔSOB

Tomáš Ferenčák

O komunistickom experimente menom Pražská jar už toho bolo napísané mnoho. Napriek tomu sa neustále teší vysokému záujmu postsocialistických populistov, teda i širokej verejnosti a hlbokému mlčaníu potenciálnych kritikov.

Z mýtov okolo diania v roku 1968 sa vytvorilo pseudopolitické zázemie, silné svojou nostalgiou, prosté svojím výkladom a návykové svojím politickým potenciálom. Prečo nie. Je vďačným prostredím na hľadanie slovenských politických hrdinov, univerzálnych politických odkazov a v neposlednom rade lacnej popularity. Samozrejme, ak nám nevadí loviť ju v kalných vodách.

Ozveny destalinizácie

Nastolovanie socializmu s ľudskou tvárou môžeme jednoznačne, pri rešpektovaní jeho špecifik a časového omeškania, zaradiť do rodiny procesov postupnej destalinizácie východného bloku. Spájajúcim príznakom je napríklad použitie tzv. Chruščovovho vzorca. Chruščovova kritika Stalina predstavovala najschodnejší variant ako priznať väčšinu najviditeľnejších zločinov a nedostatkov pri budovaní socializmu, ale pritom neohroziť princípy samotného zriadenia. Jednoducho sa vytvoril pojem „kult osobnosti“, našiel sa jeho predstaviteľ a k jeho obetiam bol priradený najprv samotný socializmus, ktorý táto diabolská osoba zneužila a zdeformovala. Pracovní postup oficiálneho, ale prísne selektívneho odhaľovania zločinov (či „antihumánnych deformácií“ ako obdobie 1950-54 nazval sám Dubček), sa u nás začal ešte pod patronátom Antonína Novotného. Vzorec sa úspešne aplikoval napríklad v procese rehabilitácií politických väzňov a je obzvlášť výrazný v samotnej Pražskej jari. Tá z tohto myšlienkového kvasu ťažila najúspešnejšie. Pre jeho široký úspech na verejnosti, a jeho úprímný výzor (ľudskú vieru?) a predovšetkým pre jeho pevné mantinely prísnej účelovosti.

Akčný program pasívnych reforiem

Či sa nám to páči, alebo nie, Pražská jar, už pre svoje genetické zázemie a ideologické povedomie jej strojcov, nikdy nemala ambíciu hľadať akúsi tretiu cestu, alebo slobodný socializmus. Bola len komunistickou snahou revitalizovať zriadenie, ktoré sa zmieta v ťažkej ideologickej kríze poststalinizmu a reagovala tak na spoločenské posuny prítomné v celej sovietskej zóne.

Pri analýze možnosti i hraníc komunistického experimentovania s ľudskými tvármi je nutné venovať sa predovšetkým Akčnému programu KSČ. Akčný program bol kompromisom vo vnútri KSČ, určujúci politický priestor na uplatnenie reforiem, či ak chceme liberalizácie spoločnosti. Kľúčovým dokumentom je aj z hľadiska štúdia politického profilu Alexandra Dubčeka. Nie len preto, že v ÚV KSČ bol predstaviteľom centristov, teda názorového stredia, ale i preto, že celé svoje politické smerovanie

ukotvil práve v Akčnom programe. Napriek tomu, že sa na jeho vypracovaní sám autorsky nepodieľal, prijal ho a na jeho princípoch stál minimálne do roku 1989, ak nie ešte dlhšie.

Akčný program bol schválený 5. apríla 1968, no teoreticky bol pripravený ešte pred rokom 1967. Len možnostiam zmeny politického systému sa oficiálne venovala expertná skupina z Československej akadémie vied už od roku 1963, ekonomickej reforme obdobne.

Spočiatku bol Akčný program koncipovaný a prezentovaný ako otvorený priestor, nebrániaci sa prípadným zmenám za pochodu. No už mesiac po jeho schválení sa uzatvára a je deklarovaný ako ucelený a konečný návod všetkých reforiem. Na uzavretí Akčného programu sa nepodpísal ani tak tlak Kremľa, ale súbežná prekvapivo prudká emancipácia verejnosti. Práve verejnosť neľmitovaná potrebou udržiavať systém, ktorý reformátorov vyniesol na ich mocenské pozície, vo svojich prodemokratických postojoch rýchlo a nevedomky prekročila rámec prípustnej liberalizácie. Už počas schvaľovania Akčného programu prebiehali o ňom vo verejnosti búrlivé diskusie a vkladali sa doň čoraz väčšie očakávania. Preto bol Akčný program v čase svojho prijatia už pre rozbehnutú spoločnosť skrátka neakceptovateľný. Nie je dôvod sa tomu čudovať.

Pražská jar bola komunistickou snahou revitalizovať zriadenie zmietajúce sa v kríze poststalinizmu.

Nie sú slová ako slová

Text dokumentu sa síce len tak blyští pojмами ako humanizmus, spravodlivosť, sloboda, demokracia a právo, ale stále sú to len slová. Slová používané komunistickou elitou obmedzenou ako ideologicky, tak i jednoduchým pravidlom: nekopať do rebríka, na ktorom stojíme.

Akčný program mal ambíciu obsiahnuť v sebe všetky oblasti spoločenského života. Neobmedzil sa len na vnútropolitické otázky, ale konkrétne riešil problematiku hospodárstva, vzdelania, kultúry, umenia atď. Nedá sa mu uprieť skromná distribúcia prvkov slobody do všetkých uvedených oblastí, ale zároveň sa nedá neprehliadnúť úzkostlivé stanovenie hraníc, kde pomyseľná sloboda končí a ešte úzkostlivejšie zdôrazňovanie vedúcej úlohy strany v každej z týchto oblastí. Citácia pre ilustráciu: „Strana bude strážiť a zabezpečovať ako slobodu umeleckej tvorby, tak právo na sprístupnenie umeleckých diel ... Komunistická strana sa však nemôže vzdať svojej inšpirujúcej úlohy, snahy, aby i umelecká tvorba účinne pomáhala formovať socialistického človeka...“ Čo nám z toho vychádza? Sloboda umeleckej tvorby má byť strážená a zabezpečovaná KSČ, má

byť inšpirovaná KSČ, ale predovšetkým má byť nástrojom na formovanie socialistického človeka. Toľko k slobode umeleckej tvorby. Samotný fakt, že sa štátostrana nechce reálne stiahnuť z oblasti, kde v slobodnej spoločnosti miesto nemá, že sa naopak do tejto oblasti snaží vtlčiť svoje predstavy a pretvoriť si ju na nástroj upevňovania vlastnej moci jasne dokazuje, čo znamenalo slovo sloboda v komunistickom reformnom slovníku. A jasne deklaruje, prečo umelcov v dobovom Československu príliš nenadchla.

Ďalšou ukážkou významovo pomýleného slovníka komunistických reformátorov je poňatie ľudských práv. „Politika strany nesmie viesť k tomu, aby občania nekomunisti (evidentne zvláštna kategória spoločnosti) mali pocit, že sú vo svojich právach a slobodách úlohou strany obmedzovaní, ale naopak, v činnosti strany videli záruku svojich práv, slobôd a záujmov.“ Táto definícia nielen celý Akčný program a celú reformnú prax úspešne kvalifikuje do rodiny všetkých totalitných dokumentov našej minulosti. Špeciálne vyzdvihnutie neustraníkov a garantovanie ich slobody činnosťou strany (načo živiť fámy o nejakej Ústave a ústavnosti) sa za prevratne liberálne, či nebudaj demokratické, považovať naozaj nedalo vtedy a nedá ani dnes.

Samotné zúfalé trvanie na vedúcej úlohe strany v spoločnosti, teda odmietnutie čo len minimálneho náznavu plurality, zamieňanie občianskeho princípu za princíp strany racionálne znemožňuje komunistickým reformám priznať punc demokratickosti. Celý experiment sa tak už vo svojom počiatku odsúdil na zánik aj bez ohľadu na zahraničnopolitické faktory.

Koniec namiesto začiatku

Koniec experimentu ako reformovať nereformovateľné nakoniec prišiel s vojskami Varšavskej zmluvy. Tanky zadupali do zeme ako nadšený prodemokratický spoločenstvo, tak i komunistických reformátorov. Paradoxne práve okupačné vojská ušetrili predstaviteľov socializmu s ľudskou tvárou nutnej konfrontácie s očakávaniami spoločnosti, ku ktorej sa už od júna otvorene schyľovalo. Navyše, vďaka mrazivej normalizácii revitalizačná kúra komunistických ľudských tvárí splynula s prodemokratickými pohybmi verejnosti. Túto mýtotvornú ilúziu v ponovembrových časoch reformátoru vďačne a účelovo podporovali (Nie je jednoduché hodnotiť, či zaradenie odstavených komunistov do Novembra bola dobová nutnosť alebo zlyhanie.) Zabuďnútím, či len nezdôrazňovaním nehodiach sa faktov bola vytvorená umelá kontinuita rokov 1968 a 1989, dôsledkom čoho oba roky čosi získali. Doba roku 1968 nadobudla punc demokracie a vývoj po roku 1989 pachut komunistu, ktorého sa ešte dlho bude zbavovať. A posledné dva roky je viac než jasné, že sa ťažko kráča k demokracii, ak sa nám komunizmus lepí na päty.

Autor je historik, člen OKS.

PRAVICA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Radovan Kazda

Spoločenské chvenie, ktoré sa zjavilo v priemyselnej revolúcii v prudkom zvyšovaní počtu obyvateľov na Zemi a v nevídanom raste bohatstva národov, viedlo tiež ku vzniku nečakaných konfliktov o využitie „kolektívnych“ prírodných zdrojov. Dovtedajšie právo, založené na riešení konfliktov v podmienkach dobre identifikovaných súkromných vlastníctiev, však tieto spory nebolo schopné riešiť. Preto bolo celkom pochopiteľné, že vláda vytvorila systém, v ktorom udelila jednotlivým užívateľom prírodných zdrojov konkrétnu mieru práv, limitov a povinností.

Takto vznikol i aparát úradníkov, ktorí podnes rozdeľujú a kontrolujú príkazy, zákazy a obmedzenia vo využívaní krajiny. Zdá sa, že v názoroch na riešenie sporov o „kolektívne“ (alebo tiež verejné) statky by nemal existovať zásadný rozpor ideí, lenže ani tento konflikt nemožno vyňať z odvekej rozpravy o tom, ktoré konanie je správne a či si nesprávne konanie zaslúži kompenzáciu, izoláciu alebo trest. Pravica má však veľké možnosti (a povinnosť) ponúknuť lepšiu alternatívu ochrany životného prostredia.

Kolektívne zdroje

Konflikt priemyselnej revolúcie spočíval v nečakanom nápoře na využitie prírodných zdrojov. Typickým príkladom je obyčajná rieka: pred niekoľkými storočiami postačovala rieka odvádzať a čistiť odpadové komunálne vody, ako aj kryť potreby ľudí, ktorí z nej čerпали vodu na závlahy, chov rýb či iný úžitok. Na prelome 19. a 20. storočia však túto istú vodu začali využívať aj veľké priemyselné podniky, drobné manufaktúry, elektrárne, či turistické centrá. A zároveň rástol i počet obyvateľov, ktorí ju využívali. Každý z užívateľov mal inú požiadavku na kvalitu vody a každý zároveň spôsoboval svojim znečistením škodu ľuďom, ktorí žili na nižšej časti toku. Právo, ktoré sa celé stáročia vyvíjalo a vedelo vysporiadať s konfliktmi na úrovni dobre identifikovaného vlastníctva, však bolo v tomto prípade zrazu bezmocné. Prečo? Práve preto, lebo k povrchovým a podzemným vodám, podobne i k ovzdušiu, ale aj k migrujúcim zvieratám – teda ku všetkému, čo je v prirodzenom „samovoľnom“ pohybe – nemožno tak ľahko určiť vlastnícke práva. Napriek tomu existuje viacero možností pre zabezpečenie kvalitnej starostlivosti o jednotlivé zložky životného prostredia

Súkromné vlastníctvo

Principiálnym východiskom tzv. pravicových (klasicky liberálnych a konzervatívnych) prúdov je dôsledná obrana súkromného vlastníctva. Výhody súkromného vlastníctva pred tým kolektívnym pri využívaní prírodných zdrojov sú po trisťoch skúsenostiach s krachom komunistického experimentu dnes už nespochybniteľné (dôležité argumenty v prospech súkromného vlastníctva poskytuje i Garrett Hardin v zásadnej eseji klasikej liberálnej ekonomie „Tragédia obecnej pastviny“).

Prvá otázka teda znie: Sú všetky verejné statky prirodzene verejné? Zdá sa, že to nie je celkom tak. Vývoj technológií dnes rozširuje možnosti identifikácie pôvodcu znečistenia (napríklad „sfarbením“ vody či ovzdušia alebo dôsledným monitoringom), teda istej miery „zosúkromnenia“ verejného statku. Vládni byrokrati dnes rozširujú ľavicový svet obrovských štátnych environmentálnych agentúr a ministerstiev životného prostredia, avšak veľmi neradi sa vzdávajú („ich“) štátneho vlastníctva kolektívnych statkov. V neochote riešiť problém preto naň radšej nabaľujú ďalšie zákazy a obmedzenia.

Verejné statky

Aj keby sme pochybovali o úspešnosti konceptu privatizácie kolektívnych statkov, ešte vždy existuje alternatíva k súčasnému trendu centralizovanej formy štátneho vlastníctva. Typickým príkladom je súčasná správa povrchových vôd na Slovensku: zabezpečuje ju centralizovaný a monopolný štátny podnik, ktorý je financovaný nespravodlivým systémom vymáhania poplatkov, s neprehľadným hospodárením, s miliardovými finančnými tokmi, navyše v súčasnosti v úplnom područí jednej vládnej politickej strany. Komplexná reforma smerujúca k silnejšej spoluúčasti (v tomto prípade trans-

Pod pláštikom konceptu tzv. „verejného záujmu“ sa kryje snaha vlády o vytvorenie trhov, ktoré bude následne ovládať. Cez štátne fondy financované z prostriedkov súkromných poplatníkov sa „rozdávajú“ štátne zákazky „spriatelovým“ firmám.

parentnejšej) decentralizovanej verejnej správy, prípadne čiastočnej privatizácii služieb, však nie je pre zaužívané ľavicové praktiky obcovania so štátom to pravé.

Štátne vlastníctvo

Napokon tu ostáva najväčší podiel ľavicových omylov, ktoré spôsobujú závažné škody na životnom prostredí ľudí. Je ním štátne vlastníctvo prírodných zdrojov, ktoré nemajú povahu „prirodzeného“ kolektívneho statku. V prípade Slovenska štát vlastní a spravuje viac ako 60 percent lesnej pôdy (lesov), nakladá so štvrtinou poľnohospodárskych pôd, vlastní všetko nerastné bohatstvo a je takmer monopolným správcom chránených prírodných území. To spôsobuje množstvo zbytočných a nezmyselných konfliktov o využitie krajiny. V prípade ochrany prírody štát (svojimi reguláciami)

„nakupuje“ chránené územia bez reálnej potreby a bez zabezpečenia serióznej ochrany najvzácnejších území. Nebezpečné skládky odpadov sa nachádzajú najmä na štátnych pôdach transformovaných (a následne skrachovaných) družstiev, na okrajoch štátnych lesov a v okolí štátnom vlastnených vodných tokov.

Vytváranie trhov vo „verejnom záujme“

Mohli by sme sa venovať ešte množstvu nezmyselných vládnych regulácií a spôsobov určovania práva (vychádzajúcich napríklad z vägnej predstavy vlády o tom, že súkromné podnikanie spôsobuje ľuďom ujmy), nemožno však nespomenúť koncept tzv. „verejného záujmu“, ktorý v podstate kryje snahu vlády o vytvorenie trhov, ktoré bude následne ovládať. Najväčším podnikateľom v krajine býva obvykle práve vláda. Ona prerodzuje významnú časť domáceho produktu, ona vytvára nové trhy, posilňuje tak svoje postavenie. V prípade „ochrany životného prostredia“ vláda vytvára obrovské štátne fondy financované z prostriedkov súkromných poplatníkov (napríklad Recyklačný fond, či Environmentálny fond), ktoré „rozdávajú“ nemalé štátne zákazky súkromným (často „spriatelovým“) firmám. Recyklačný trh a trh obchodovania s kvótami skleníkových plynov sú zase príkladom neprirodzených trhov, založených na nejasnom a neodôvodnenom koncepte verejného záujmu. Toto je dôsledok ľavicového vnímania úloh vlády.

Hlboká erózia

Environmentálna politika v jej súčasnom prevedení svedčí o hlbokéj erózii snahy vlád o riešenie problémov s využívaním krajiny. V demokratickom svete neexistuje jednoduchšia príležitosť ako posilniť úlohu vlády, než presvedčiť verejnosť o tom, že existuje nová „environmentálna“ hrozba, ktorú môže vyriešiť iba ďalšia vládna kontrola trhu. Svedčí o tom i urputná snaha vlád otrvávajúť na pozícii boja proti klimatickej zmene, pričom dôkazná podstata stojí v podstate na hlinených nohách a možnosti riešenia z pozície vlády sú ekonomicky zásadne spochybnené. Ne dôvera ľudí v súkromné vlastníctvo a v schopnosť trhu prirodzene riešiť väčšinu environmentálnych problémov umožňuje ďalšie cynické rozhodnutia vlády, ktorá vždy vycíti, ak môže ešte viac rozšíriť pole svojej pôsobnosti. Výsledkom tohto úsilia je neustále rastúci aparát úradníkov „životného prostredia“ a čoraz viac oklieštené práva vlastníkov na slobodné užívanie svojho vlastníctva.

Súkromné vlastníctvo nie je riešením, ale nevyhnutnou podmienkou pre riešenie problémov vznikajúcich pri využívaní krajiny. Akákoľvek snaha obísť túto historickú skúsenosť je cestou k ďalšiemu nevoľníctvu. Nie je to dost významná téma pre pravicu?

Autor je analytik KI.

FICOV POTEMKINOVSKÝ SOCIÁLNY ŠTÁT

Ivan Kuhn

Volebné obdobie sa prehuplo do druhej polovice a premiér Robert Fico zrejme usúdil, že je načase rozdať pár sociálnych lízatiek. Preferencie sa síce držia na mimoriadne vysokej úrovni, ale nič netreba nechávať na náhodu. Nie všetci dôchodcovia obšťastnení vianočným príspevkom sa dožijú nasledujúcich parlamentných volieb, takže treba získať aj priazeň mladých voličov. Niečím, čo bude vyzerať efektne a nebude to pritom stáť až tak veľa (aby ostalo aj na ďalšie atómové elektrárne). A tak ministerka Viera Tomanová, evidentne na pokyn premiéra, pripravila nový „sociálny balíček“ pre rodiny s deťmi. Balíček, ktorý pripomína slávne „dediny“ Grigorija Alexandroviča Potemkina.

Ešte pred pol rokom ministerka Viera Tomanová tvrdila, že príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa stačí pre prvé dieťa. Zdôvodňovala to slovami: „Treba mu zabezpečiť postieľku, vaničku, kočík i autosedačku a tú zasa vymeniť, keď z nej vyrastie...“ Po pol roku zrejme prišla na to, že vlastnú postieľku a vlastnú autosedačku potrebuje aj druhé a tretie dieťa. Možno pol roka pred voľbami príde aj na to, že vlastnú postieľku potrebuje aj štvrté, piate, šieste, ... dieťa.

V každom prípade som zvedavý, o koľko percent stúpnu preferencie SMER-SD, ako aj popularita jej lídra, vďaka tomuto bohupustému populizmu. A tiež som zvedavý, koľko rodičov, ktorí priviedli na svet dve, tri či viac detí aj bez dvadsaťtisícového príplatku k príspevku pri narodení prvého, druhého či tretieho dieťaťa, si uvedomí, že Ficov „silný sociálny štát“ je iba pekne namaľovaná, ale neobývateľná potemkinovská dedina. Lebo výdavky na dieťa sa nekončia nákupom kočíka, postieľky a autosedačky 28 dní po

pôrode. Výdavky na dieťa sa ťahajú 18 a niekedy aj viac rokov. Lenže to už stojí trochu viac, ak chce byť „sociálne citiaci“ politik grandom.

Aj preto sociálne citiaca vláda zvýši prídavky na deti (na ktoré majú nárok všetky deti, nielen tie druhorodené a tretorodené, narodené po dátume platnosti pripravovanej novely zákona) až dva a pol roka po nástupe k moci. Ale zato hneď o rovnú stovku! To je oveľa efektnejšie ako ich každý rok zvyšovať povedzme o 30 korún, v závislosti od rastu ekonomiky (HDP). Veď na to by si ľudia pred voľbami hádam ani nespomenuli. Alebo – čo je ešte horšie – začali by to považovať za samozrejmosť (tak ako každoročné zvyšovanie daňového bonusu, ktorý zaviedla predchádzajúca vláda) a nie za výsledok krvopotného úsilia sociálne citiaceho premiéra a jeho vlády.

Od ľudí vyznávajúcich slovenskú verziu kultu Cargo – teda tých, ktorí za najzákladnejšie ľudské právo považujú celoživotné poberanie sociálnych dávok – nejaké precitnutie z opojenia „silnou sociálnou politikou“ premiéra Fica neočakávam, práve naopak. Ale tí, ktorí vychovávajú svoje deti z peňazí, ktoré poctivo zarobia (a zdania) by mali mať schopnosť rozoznať skutočné dediny od tých potemkinovských. A nemusia ani patriť do kategórie tých, ktorým minulý rok klesol reálny príjem, pretože zaplatili „polmilionársku daň“, keďže zarobili viac ako premiér Fico považuje za sociálne tolerovateľné.

Autor je analytik KI a otec štyroch detí, ktorým kúpil jeden kočík, päť postieľok či postelí, zatiaľ žiadnu autosedačku, a to aj bez dvadsaťtisícových príplatkov pri narodení ktoréhokoľvek dieťaťa.

UDIALO SA:

1) Dňa 4. júna 2008 KI v spolupráci s pražským Centrom pro ekonomiku a politiku organizoval v Bratislave ďalšie premietanie filmu **Veľký podvod s globálnym otepľovaním**. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

2) Dňa 12. júna 2008 KI v spolupráci so SKOI s podporou Nadácie PENTA organizoval v Bratislave ďalšiu z cyklu prednášok CEQLS. Na tému **Zvládanie rôznorodosti a konkurencia vo Švajčiarsku: príklad pre Európu?** prednášala Victoria Curzon-Price, profesorka ekonómie na Ženevskej univerzite a viceprezidentka Mont Pèlerin Society. Viac na webstránke KI v sekcii KONFERENCIE.

3) Dňa 14. júna 2008 prednášal ekonóm KI **Peter Gonda** na tému **Slobodný trh a etické normy** na konferencii Zdravé podnikateľské vzťahy, ktorú organizoval LaRED a SKOI v Terchovej.

4) Dňa 17. júna 2008 KI s podporou Open Society Institute organizoval v Bratislave konferenciu na tému **Hodnotová orientácia zahraničnej politiky SR**. Viac na webstránke KI v sekcii KONFERENCIE.

5) Dňa 19. júna 2008 KI spolu s INESS a OKS predložili pripomienku k návrhu zákona z dielne Ministerstva spravodlivosti SR, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon tak, aby sa plnilo želanie premiéra Roberta Fica ohľadom trestania obchodníkov za **zvýšené ceny**. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

6) Dňa 10. júla 2008 zaslalo šesť mimovládnych organizácií, medzi nimi i KI, **otvorený list slovenským športovcom**, ktorí sa zúčastnia tohtoročných olympijských hier v Pekingu. Cieľom listu bolo informovať olympionikov o porušovaní ľudských práv v Číne. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

7) Dňa 19. júla 2008 sa analytik KI **Radovan Kazda** zúčastnil diskusie na tému **Globálne otepľovanie: pravda či výmysel?**, ktorá sa konala na festivale Pohoda na trenčianskom letisku. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

8) Dňa 25. júla 2008 bolo v rámci projektu HESO-Regióny, ktorý realizuje Inštitút INEKO, zverejnené hodnotenie za obdobie apríl – jún 2008. Jedným z hodnotiteľov je i analytik KI **Dušan Sloboda**. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

9) V júni a júli 2008 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym témam vyjadrovali: **Ondrej Dostál**, **Zuzana Humajová**, **Radovan Kazda**, **Ivan Kuhn**, **Dušan Sloboda**, **František Šebej**, **Branislav Pupala** a **Tomáš Zálešák**. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekcii ČLÁNKY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. STEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE

PRIPRAVUJEME:

1) Dňa 11. septembra 2008 KI v spolupráci so SKOI s podporou Nadácie PENTA organizuje v Bratislave ďalšiu z cyklu prednášok CEQLS. Tentoraz bude na tému **Súkromné vs. verejné dôchodkové systémy** prednášať **José Piñera**, prezident Medzinárodného centra pre dôchodkovú reformu a architekt čínskej dôchodkovej reformy. Viac sa o prednáške dozviete na webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk.

OBJEDNAJTE SI:

KI v spolupráci s Liberálnym inštitutom (LI) vydal knihu prednášok uznávaných protrhovo orientovaných osobností uskuťčených v rámci projektu KI **Conservative Economic Quarterly Lecture Series (CEQLS)** v Bratislave a výročných, jarných a jesenných prednášok LI v Prahe.

Kniha **Na obranu slobodného trhu** obsahuje prednášky Jamesa Buchanana, Williama Niskanena, Pascala Salina, Václava Klauza a ďalších významných osobností v slovenčine či češtine, ako i ich verziu v angličtine. Viac informácií o knihe nájdete na webstránke KI.